

Дацюк Ю.І.

студентка,

Науковий керівник: Шевчук О.Д.

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький національний аграрний університет

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ І КОНТРОЛЮ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

Законодавчі акти з адміністрування акцизного податку досить часто зазнають змін та уточнень.

Одночасно із збільшенням розміру ставок на акцизні товари, розвивається незаконне виробництво алкогольних напоїв та тютюнових виробів, а також зростає рівень тіньової економіки з виробництва і реалізації спирту.

В сучасній науковій літературі велику увагу вітчизняні вчені приділяють питанням акцизного оподаткування взагалі та системі специфічного акцизного оподаткування. Цю проблему розглядали ряд таких науковців, як: В.Л. Андрущенко, О.Д. Данілова, А.Б. Дрига, В.І. Коротун, І.О. Лютий, В.М. Опаріна, А.М. Соколовська, В.М. Федосов, С.І. Юрій. Серед науковців суттєві регулюючі властивості акцизного оподаткування відзначили: П. Боровик, О. Фрадинський, І. Хлебніківа О. Покатаєв та безліч інших вітчизняних дослідників. Проблеми акцизного податку в Україні досліджували такі вчені, як: Климець П.А., Хомутич В.Ю., Горіна І.А., Коновалюк В.І., Данілов О.Д., Загорський В.С. та ін. Але окремі питання і досі залишаються малодослідженими та не вивченими.

Акцизний податок – це непрямий податок на споживання підакцизних товарів (продукції), що включається до ціни таких товарів. Статтею 215 Податкового кодексу України визначено наступний перелік підакцизних товарів:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;
- пальне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електроенергія.

Платниками податку визначено:

- особу, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території України;
- особу – суб'єкта господарювання, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України;
- фізичну особу – резидента або нерезидента, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства;

- особу – суб'єкта господарювання роздрібною торгівлі, яка здійснює реалізацію підакцизних товарів;

- оптового постачальника електричної енергії [3, ст. 215].

Акцизний податок у ринкових умовах виступає ціноутворюючим елементом, а отже впливає на купівельну спроможність населення та суспільний добробут. Тому при виборі виду ставки акцизного податку та її розміру варто враховувати інтереси як держави, так і покупців та продавців. Вплив акцизного податку на обсяги реалізації підакцизних товарів, а також на розподіл податкового тягаря між виробниками і споживачами залежить від еластичності попиту і пропозиції на окремі товари [4, с. 86].

За економічною сутністю акцизний податок – це свого роду, фінансовий інструмент, за допомогою якого відбувається перерозподіл доходів між населенням і підприємницькими структурами.

Якщо звернутись до історії, акцизи сплачували ще з давніх часів. Їх розповсюдження пояснюється, передусім, високим фіскальним потенціалом даного податку. Так, ще у XVII ст. французький економіст Ф. Демезон відзначив, що «акциз здатен принести казні стільки і навіть більше, ніж усі інші податки разом взяті» [1].

Можна виділити такі переваги та недоліки сутності акцизного податку, як зі сторони платника, так і держави:

Таблиця 1

Переваги та недоліки сутності акцизного податку [1]

Переваги	Недоліки
Нейтральність щодо вибору між поточним та майбутнім споживанням	Впливають на ціни
Прийнятність для економічно активного населення, порівняно з податком на доходи	Збільшують ризик тіньового товарообороту
Можливість оподатковувати доходи, які не були оподатковані податком на доходи	Обмежують споживання, що у довгостроковій перспективі може призвести до скорочення обсягів виробництва
Легкість адміністрування, оскільки кількість платників акцизів менша, ніж кількість платників податку на доходи	Зменшують обсяг доходу, який міг би бути направлений на заощадження

Розглянемо, як акцизний податок поповнив бюджет України за період з 2014-2016 рр. (табл. 2, рис. 1). Аналіз структури надходжень акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів свідчить про те що в загальній сумі сплаченого податку за 2014-2016 рр., найбільші надходження забезпечено завдяки трьом групам товарів: нафтопродукти, алкогольні напої, тютюнові вироби [2].

Таблиця 2

Сума акцизних надходжень до бюджету за 2014-2016 рр., тис. грн.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення 2016 р. від 2014 р., +/-
Сума надходжень до бюджету, тис. грн.	28085500	38783800	55116254,7	27030754,7
Відшкодована сума збитків кримінальних проваджень з акцизу, тис. грн.	541735	928200	1903000	1361265

Розглянувши дані табл. 2, можна зробити такі висновки, що за три роки збільшилися показники і суми надходжень до бюджету, так і сума збитків кримінальних проваджень з акцизу. Це все пояснюється як збільшенням ставок на підакцизні товари, так і розвитком тіньової економіки. В Україні податковий тягар завжди «лягає» на населення та малий бізнес, цей підхід варто змінювати, впроваджуючи європейський досвід, де використовуються в більшій мірі соціально-культурні методи регулювання ринку підакцизних товарів, інакше кажучи, державне регулювання направлене для збереження здоров'я нації.

Рис. 1. Сума акцизних надходжень до бюджету за 2014-2016 рр, тис. грн.

Проаналізувавши рис. 1, можна спостерігати тенденцію до зростання акцизних надходжень до бюджету за останні три роки. Така динаміка пов'язана, в першу чергу, із зростанням ставок на підакцизні товари.

Отже, можна зробити висновок, що підвищення ставок акцизного податку на алкогольні напої і тютюнові вироби спричинило зменшення виробництва і споживання, збільшення «тіньового» сектора, скорочення податкової бази, хоча і забезпечить збільшення надходжень до державного бюджету. Акцизна політика держави має здійснюватись з урахуванням орієнтації на зовнішню політику та ситуацію на ринках країн-сусідів. Податковий контроль держави необхідно спрямовувати на посилення боротьби з ввезенням на митну територію України контрабандних підакцизних товарів.

Список використаних джерел:

1. Азаров М.Я. Все про податки: Довідник / Азаров М.Я., Колига В.Д., Онищенко В.А. – К.: Експерт – Про, 2000. – 680 с.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti>
3. Майбуров І. Теорія оподаткування / І. Майбуров, А. Соколовська. – М.: Юні «ти» Дана, 2011. – 591 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Регулятивний потенціал податкової системи України: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Ю.Б. Іванова. – Харків: ХНЕУ, 2009. – 176 с.

Місілюк Г.В.

студент,

Науковий керівник: Хіміч К. І.

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів

ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Податкова політика – це один з найбільш суттєвих чинників, що має змогу прискорювати, або уповільнювати розвиток продуктивних сил суспільства. Через те, що універсальна ринкова модель економічного розвитку – це ідеальна теоретична категорія, яка набуває різного вигляду в кожних конкретних умовах, перед українськими економістами постає важлива проблема – необхідність постійного моніторингу сучасних досягнень розвитку з врахуванням національних особливостей для порівняння їх з теоретичними показниками. У контексті цієї необхідності податкова система займає центральне місце – саме з цього боку очікуються покращення на державному рівні. Від правильного розуміння головних елементів податкового механізму залежить успіх у визначенні сукупної ролі оподаткування в розвитку підприємництва України.